

Els usuaris d'equipaments aquàtics: aportacions a l'àmbit de la gestió esportiva

Users of Indoor Swimming Pools: Contributors to the Sports Management Area

CONCEPCIÓN E. TUERO DEL PRADO

Facultat de Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport
Universitat de Lleó (Espanya)

RENÉ GONZÁLEZ BOTO

Escoles Esportives Municipals de l'Ajuntament de Lleó (Espanya)

Autora per a la correspondència

Concepción E. Tuero del Prado
cetuep@unileon.es

Resum

La rellevància adquirida per les pràctiques físiques aquàtiques justifica investigacions sobre el públic usuari de piscines cobertes. La mostra es va conformar amb 215 subjectes als quals se'ls va administrar un qüestionari. L'objectiu principal d'aquest estudi va ser analitzar el perfil dels usuaris i les seves percepcions respecte a aquestes instal·lacions. Es van detectar canvis a nivell demogràfic relacionats al gènere i l'edat del públic usuari respecte a altres publicacions prèvies. A més a més, han estat constatades aportacions sobre la forma d'ús de l'espai aquàtic, la participació en activitats aquàtiques organitzades i el mitjà de transport per acudir a la instal·lació, entre altres aspectes. Els resultats de l'estudi reverteixen directament en la gestió i el funcionament de les piscines cobertes.

Paraules clau: usuaris, piscines cobertes, recreació aquàtica, gestió

Abstract

Users of Indoor Swimming Pools: Contributors to the Sports Management Area

The increasing importance of water-based physical exercise provides the rationale for research on the users of indoor swimming pools. The study sample consisted of 215 subjects, who were administered a questionnaire. The main goal of this research was to analyse the profile of the users and their perceptions of these facilities. Demographic changes were identified in comparison to previous publications as regards the gender and age of users. In addition, information was obtained on the use made of swimming pools, participation in organised water activities and means of transportation to the facility, among others. The results of this study have direct implications for the management and operation of indoor swimming pools.

Keywords: users, indoor swimming pools, water recreation, management

Introducció

El creixent nombre de clients de serveis esportius, així com la seva heterogeneïtat, ha impulsat que les entitats professionalitzin la seva estructura i orientin els seus esforços cap al coneixement de l'usuari, les seves característiques, interessos i necessitats (Rial, Alonso, Rial, Picón i Varela, 2009). Un dels sectors que més consumidors ha aglutinat és el relacionat amb l'exercici físic aquàtic, perquè com indica López (2001), "el consum de serveis esportius aquàtics s'ha convertit en el producte més consumit per la població espanyola" (pàg. 32).

El 2002, Benjamin i Perreault significaven que la popularitat de les activitats en el medi aquàtic en el

marc de l'oci i la recreació està lligada al plaer del contacte amb l'aigua i al benestar que aquest procura a l'individu. L'oci i la recreació s'han sotmès a una reinterpretació en els espais aquàtics integrats en equipaments multidimensionals, i s'allunyen cada vegada més de la perspectiva unilateral de la pràctica competitiva. Moreno, Cervelló, Marcos i Martín (2010) revelen que la recomanació d'exercici físic aquàtic pels professionals de l'àmbit de la salut, ha afavorit l'increment de l'oferta de programes de pràctiques físiques aquàtiques dirigides a la població adulta. Altres informes referencien que la pràctica física en el medi aquàtic és una de les més exercitades a Espanya (és el cas dels informes periòdics sobre els hàbits físics dels espanyols del

sociòleg García Ferrando), i també succeeix en la resta de la Unió Europea (Cherarak, 2009). Així mateix, entre la població que no practica exercici físic encara que li agradaria fer-ne (demanda latent), la natació i les activitats aquàtiques ocupen una de les primeres preferències (Martín, González, Campos, Del Hierro i Jiménez-Beatty, 2010).

En relació amb el públic usuari, respecte a les dades sociodemogràfics dels practicants de natació recreativa i activitats aquàtiques, fonts diverses assenyalen la prevalença de dones sobre homes, així com d'adults i edats avançades, i estatus social mitjà, mitjà-baix o baix (Buriello, Rodríguez-Romo, Gallardo, García-Tascón, Saliner i Uribe, 2008).

Aquestes preferències han coexistit amb un considerable augment de piscines cobertes que, a Espanya per exemple, entre 1997 i 2005, ha estat d'un 305 % (Buriello et al., 2008).

La gestió i la participació dels usuaris a les instal·lacions aquàtiques cobertes s'ha tornat en l'actualitat com un element a analitzar per diferents raons. En primer lloc, hauríem de referir-nos a la situació econòmica, atès que resulta necessari optimitzar la gestió i la planificació d'aquests equipaments. D'altra banda, els usuaris mantenen un alt nivell d'exigència com ciutadans respecte a les entitats responsables de la gestió d'aquests centres esportius (Martínez i Balbastre, 2004). Vila, Sánchez i Manassero (2009) consideren que “les estratègies de gestió utilitzades en el passat han de canviar d'acord amb la situació actual” (pàg. 60). En aquest sentit, Hernández, Morales i Fernández (2004) destaquen que, encara que els subjectes provinents “de diversos estaments socioeconòmics utilitzin el seu temps lliure en la participació de diferents programes d'activitats físiques” (pàg. 1), els quals estan promocionats per diferents entitats, és habitual la carència d'eines per a l'avaluació dels programes, fins i tot dels propis serveis esportius oferts. Per aquesta raó, entre d'altres, es manifesta l'interès creixent “per millorar la gestió en els serveis públics, especialment els que presten els municipis i els ens locals en general” (Vila et al., 2009, pàg. 60).

La pertinència d'aquest treball rau en la necessitat d'aprofundir en el coneixement de la clientela de les piscines cobertes, ja que l'expansió dels programes aquàtics oferts en aquestes instal·lacions, així com el seu elevat nombre d'usuaris, ens porta a identificar necessitats, actituds, motivacions i comportaments en aquests usuaris que permetin als gestors manejar dades objecti-

ves que incideixin en les seves decisions. Tal com reconeixen Rial et al. (2009) “conèixer les característiques dels consumidors es converteix en el punt de partida de l'activitat empresarial i qualsevol decisió ha de tenir present la necessitat de diferenciar les persones” (pàg. 83). Resulta, per tant, un aspecte bàsic comprovar si les instal·lacions responien a les necessitats del públic usuari, així com determinar la percepció que aquest tenia del seu funcionament.

Aquest treball s'ha desenvolupat en equipaments aquàtics disseminats per la província de Lleó (Espanya), i la recollida d'informació s'ha dut a terme a partir d'un qüestionari, del qual oferim informació més endavant. L'objectiu general d'aquesta investigació ha estat analitzar la valoració i percepció que les i els usuaris de piscines cobertes manifesten respecte a diversos aspectes vinculats a la gestió i al funcionament d'aquestes instal·lacions esportives. Però també s'han estudiat aspectes relacionats amb el perfil dels usuaris d'aquestes instal·lacions i amb la interpretació que fan sobre l'ús de l'espai aquàtic, i altres elements d'interès des de la perspectiva de la gestió d'instal·lacions esportives.

Mètode

Participants

Es va analitzar un grup de 215 subjectes que eren usuaris d'instal·lacions aquàtiques, dels quals el 50% van ser homes i el 50% dones, amb un perfil socio-laboral identificat amb persones usuàries assalariades (Fr = 51,9 %), universitàries (Fr = 14,6 %), professionals liberals (Fr = 12,6 %), jubilades (Fr = 11,7 %), en atur (Fr = 6,8 %) i estudiants d'ensenyament mitjà (Fr = 2,4 %). La mitjana d'edat de la mostra es va situar en els $43,23 \pm 14,07$ anys, i els homes ($M_{\text{edat}} = 41,10 \pm 14,92$ anys) eren lleugerament més joves que les dones ($M_{\text{edat}} = 45,23 \pm 12,82$ anys). Per rangs d'edat, la mostra va estar representada en un 33% per subjectes entre 31 i 45 anys, en un 29,2% per subjectes entre 46 i 60 anys, en un 24,4% per subjectes entre 18 i 30 anys i en un 13,4% per subjectes de més de 60 anys. El 60,6% dels subjectes participaven en programes organitzats d'activitat física aquàtica, mentre que el 39,4% ho feien lliurement. Es va prendre mostra en 11 piscines cobertes de la província de Lleó, les dades descriptives del qual apareixen a la *taula 1*.

Variable	n	%
Piscina		
León-Urbana I	48	22,3
León-Urbana II	24	11,2
León-Urbana III	38	17,7
León-Urbana IV	28	13,0
León-Alfoz I	10	4,7
León-Rural I	9	4,2
León-Rural II	4	1,9
León-Rural III	5	2,3
León-Alfoz II	18	8,4
León-Alfoz III	5	2,3
León-Rural IV	26	12,1
Ubicació geogràfica de les piscines		
Piscines en municipis < 20.000 hab.	44	20,5
Piscines urbanes i Alfoz	171	79,5
Tipus de gestió		
Municipal de gestió directa	167	77,7
Municipal de gestió indirecta	38	17,7
Clubs/Societats	10	4,7
n = grandària mostral; % = percentatge.		

Taula 1. Descripció de les piscines avaluades

Instrument

Es va administrar un qüestionari d'elaboració pròpia a partir de la selecció d'escales i variables recollides en estudis de caràcter sociològic (Rouca, 1999; Vignal, Champely, Terrete & Chauzaud, 2000), i de caràcter psicològic (Moreno et al., 2010). En aquests estudis, els instruments van donar, respectivament, una utilitat acceptable (Vignal et al., 2000), així com valors de fiabilitat alfa de Cronbach en els factors de les versions en castellà que es va situar entre 0,88 i 0,92 en 3 dels 4 factors emprats (Conde, Sáenz-López, Carmona, González-Cutre, Martínez i Moreno, 2009; Moreno, Cervelló & Martínez, 2007a; Moreno, Cervelló i Martínez, 2007b). En el factor *Autonomia* de la versió espanyola de l'escala *Mesurament de les necessitats psicològiques bàsiques* inclòs en el nostre instrument, l'alfa de Cronbach va presentar un valor de 0,64 (Sánchez i Núñez, 2007). Si bé, d'acord amb Hair, Anderson, Tatham & Black (1998), aquest valor pot ser marginalment acceptat a causa del reduït nombre d'ítems que el componen. En el nostre estudi, el valor de consistència interna del factor *Autonomia* es va situar en un valor acceptable de 0.75. Els ítems van ser agrupats en variables de tipus sociodemogràfic, variables sobre hàbits esportius i motius de pràctica en l'àmbit aquàtic, variables relacionades amb la gestió de la instal·lació,

i variables relacionades amb els aspectes metodològics i organitzatius de les activitats, d'acord amb els instruments originals.

Procediment i anàlisi estadística

El procediment d'avaluació es va fer mitjançant autoadministració de l'instrument, abans s'havien establert directrius comunes i seguiment d'avaluadors experimentats responsables de resoldre qualsevol aclariment a les i als participants mentre omplien els qüestionaris. La versió experimental del qüestionari va ser administrada a població adulta (majors de 18 anys) que acudien a instal·lacions aquàtiques cobertes durant la temporada d'hivern (de setembre a juny). S'ha de ressenyar que la programació, horaris i dinàmica de funcionament de les instal·lacions durant aquest període es mantenien sense cap tipus d'alteració o variació. La recollida d'informació es va iniciar contactant amb els responsables de les diferents instal·lacions, per donar a conèixer els objectius del treball i obtenir l'autorització pertinent per administrar el qüestionari *in situ* a aquelles persones usuàries de la instal·lació que voluntàriament volguessin participar. Per a això, es van visitar les diferents piscines en les quals l'equip investigador va tenir autorització, del total de piscines d'ús públic i privat de la província de Lleó (Espanya). L'horari per a l'administració dels qüestionaris es va establir des de les pròpies instal·lacions. Una vegada elaborada la base de dades i introduïts tots els casos registrats, es va fer una anàlisi descriptiva de les variables mitjançant el càlcul de mitjanes, desviació típica i freqüències. Per determinar les diferències de puntuació entre grups, es va realitzar un anàlisi de variància (ANOVA).

Es va utilitzar el programa estadístic SPSS 19.0 per a l'anàlisi de les dades, prenent com a significatius *p*-valors inferiors a 0,05

Resultats

A la *taula 2* es mostren dades descriptives generals de la mostra d'estudi. El perfil dels participants oscil·la entre 31 i 60 anys d'edat (62,2 %), assalariat (51,9 %), que participa en programes organitzats d'activitat aquàtica (60,6 %), considera que la pràctica aquàtica és la més saludable per a ell (83,6 %), no acudeix a la piscina per prescripció mèdica (84,5 %), el seu mitjà de transport és en automòbil (44,9 %) o a peu (43,9 %) i acostuma a acudir des de casa (87,3 %).

Variable	n	%
Gènere		
Masculí	107	50
Femení	107	50
Edat		
18-30 anys	51	24,4
31-45 anys	69	33
46-60 anys	61	29,2
> 60 anys	28	13,4
Situació sociolaboral		
Institut	5	2,4
Universitat	30	14,6
Persona assalariada	107	51,9
Professió liberal	26	12,6
En atur	14	6,8
Jubilat/ada	24	11,7
Participeu en programes organitzats?		
Sí	129	60,6
No	84	39,4
L'AF aquàtica és la més saludable per a vostè?		
Sí	179	83,6
No	20	9,3
No ho sap	15	7
Acudiu a la piscina per prescripció mèdica?		
Sí	33	15,5
No	180	84,5
Transport utilitzat		
Automòbil	96	44,9
Autobús	6	2,8
Bicicleta	15	7
A peu	94	43,9
Un altre	3	1,4
Des d'on heu vingut a la piscina?		
Des de casa	185	87,3
Des de la feina	27	12,7

n = grandària mostral; % = percentatge.

Taula 2. Descripció de la mostra a partir de variables generals relacionades amb aspectes socials, demogràfics i amb el medi aquàtic

S'observa que les dones (69,5 %) participen significativament ($p = 0,007$) amb major freqüència en programes organitzats d'activitat aquàtica respecte dels homes (51,4 %), la qual cosa es constata en una major participació significativa ($p = 0,003$) de les dones en cursos col·lectius (57,3 %) respecte dels homes (36,1 %), els qui de manera també significativa s'exerçien nedant metres (88,5 %), respecte de les dones (71,1 %).

A la *taula 2* veiem que el públic usuari no acudeix majoritàriament a la piscina per prescripció mèdica.

Tanmateix, el que hi acut per prescripció, realitza significativament ($p = 0,000$) major activitat dirigida a la rehabilitació de la columna vertebral (70 %) respecte del que no hi acut sota prescripció facultativa (14,5 %).

Tenint en compte la utilització de mitjans de transport per al desplaçament a la piscina en funció dels rangs d'edat, s'observa que es produeixen diferències estadísticament significatives entre el públic usuari de 18-30 anys respecte del grup de 31-45 anys ($p = 0,037$) i dels usuaris de més de 60 anys respecte dels de 31 a 45 anys ($p = 0,000$) i de 46 a 60 anys ($p = 0,048$). El públic més jove hi acut principalment a peu (45,1 %), de 31 a 45 anys en automòbil (65,2 %), de 46 a 60 anys en automòbil (45,9 %) i a peu (49,3) i majors de 60 anys majoritàriament a peu (80,8 %) (*taules 5 i 6*).

Respecte de la satisfacció de les i els usuaris en relació amb els horaris i dies d'obertura de les instal·lacions, es van observar diferències estadísticament significatives ($p = 0,048$) entre el grup d'edat de 18 a 30 anys i el grup de 46 a 60 anys, fins i tot mostrant en ambdós casos freqüències de resposta notablement satisfactòries. Els usuaris més joves van manifestar un nivell significativament menor quant a satisfacció respecte del grup més longeu (*taules 7 i 8*).

Discussió

Com a resposta als plantejaments inicials d'aquest treball, destaquem que les característiques sociodemogràfiques de la mostra que ha participat en l'estudi diferien de les d'altres estudis previs ja esmentats anteriorment, i fins i tot, de les tendències establertes en els informes més recents sobre hàbits físics de la població espanyola de García Ferrando i Llopis (2011). En aquesta mostra no predomina la participació femenina (correspon 50 % de participació a homes i el restant 50 % a dones) com succeeix en recents investigacions en què s'aporten dades relatives a la participació en les pràctiques físiques en el medi aquàtic (Nuviala, Pérez-Ordás, Boceta, Grao-Cruces, Nuviala i González, 2012). També, en el nostre cas, prevalen els adults joves (< 45 anys) sobre els més grans, un altra dada diferenciadora respecte a les restants publicacions. Això s'interpreta de manera positiva atès que les activitats físiques aquàtiques ofertes en piscines, per la seva vinculació a l'àmbit de l'atenció corporal i del fitness, així com per l'absència de confrontació (dimensió

	Dones		Homes		P	F gl
	n	%	n	%		
Participeu en programes organitzats?						
Sí	73	69,5	55	51,4	0,007*	7,46
No	32	30,5	52	48,6		1, 210
Veniu amb nens petits (<12 anys)?						
Sí	18	18,6	16	16	0,640	0,223
No	79	81,4	84	84		1, 195
	Sí/No	Sí/No	Sí/No	Sí/No		
Què heu fet avui a la piscina?						
Nedar una distància determinada	64/26	71,1/28,9	85/11	88,5/11,5	0,003*	9,199 1, 184
Millorar la tècnica	47/39	54,7/45,3	57/38	60/40	0,470	0,524 1, 179
Participar en un curs col·lectiu	55/41	57,3/42,7	35/61	36,1/62,9	0,002*	9,582 1, 191
Classes particulars/entrenam. proves	4/79	4,8/95,2	10/81	11,0/89,0	0,137	2,236 1, 172
Una mica de nedar i després aturada a la vora	12/73	14,1/85,9	23/66	25,8/74,2	0,054	3,757 1, 172
Relaxar-me a l'aigua	52/38	57,8/42,2	47/43	52,2/47,8	0,457	0,557 1, 178
Vigilar els nens	6/77	7,2/92,8	6/84	6,7/93,3	0,885	0,021 1, 171
Jugar a l'aigua (amb els nens)	4/79	4,8/95,2	7/84	7,7/92,3	0,440	0,600 1, 172
Lloc de trobada amb amistats	9/74	10,8/89,2	8/79	9,2/90,8	0,722	0,127 1, 168
Gaudi i ús de la dutxa	35/49	41,7/58,3	32/55	36,8/63,2	0,516	0,424 1, 169
Rehabilitació de la columna	18/65	21,7/78,3	23/64	26,4/73,6	0,472	0,519 1, 168

n = grandària mostral; % = percentatge; F = F de Fisher; gl = graus de llibertat; M ± Dt = Mitjana ± Desviació típica.
* La diferència entre les mitjanes és significativa al nivell 0,05.

Taula 3. Anàlisi de la variància (ANOVA) en funció en diferents variables, tenint en compte la variància gènere

	Prescripció mèdica (sí)		Prescripció mèdica (no)		P	F gl
	n	%	n	%		
Acudiu a la piscina per fer rehabilitació de la columna vertebral?						
Sí	21	70,0	20	14,5	0,000*	53,859
No	9	30,0	118	85,5		1, 166

n = grandària mostral; % = percentatge; F = F de Fisher; gl = graus de llibertat; M ± Dt = Mitjana ± Desviació típica.
* La diferència entre les mitjanes és significativa al nivell 0,05.

Taula 4. Anàlisi de la Variància (ANOVA) en funció de si els subjectes realitzen o no rehabilitació de la columna vertebral a l'aigua, tenint en compte la variable prescripció mèdica

Variable	n	%
Avui per venir a la piscina, quin tipus de transport heu utilitzat?		
Edat		
De 18 a 30 anys		
Automòbil	18	35,3
Autobús	4	7,8
Bicicleta	6	11,8
A peu	23	45,1
Un altre	0	0
De 31 a 45 anys		
Automòbil	45	65,2
Autobús	1	1,4
Bicicleta	5	7,2
A peu	16	23,2
Un altre	2	2,9
De 46 a 60 anys		
Automòbil	28	45,9
Autobús	0	0
Bicicleta	3	4,9
A peu	30	49,3
Un altre	0	0
> de 60 anys		
Automòbil	5	19,2
Autobús	0	0
Bicicleta	0	0
A peu	21	80,8
Un altre		
n = grandària mostral; % = percentatge.		

Taula 5. Descripció del tipus de transport utilitzat pels subjectes, tenint en compte els rangs d'edat

relacionada amb la competició), apareixien lligades al gènere femení i a subjectes de més edat, per tant, delimitades a segments molt concrets de la població. Segons les nostres dades, aquests estereotips es dilueixen en favor de la relació amb la salut d'aquestes pràctiques, que abordarem a continuació.

Altres raons que justificarien aquesta modificació relativa als trets sociodemogràfics de la mostra d'aquesta investigació, es basaria sobre la possible incidència de la restauració de la cultura de l'aigua (Joven, 2001; Reverter i Barbany, 2007). A aquest respecte és necessari ressenyar que en el context geogràfic en què s'ha desenvolupat el treball, a la província de Lleó, la tradició aquàtica no està arrelada com podria estar en zones marítimes, per exemple. Així, només com a exemple tenim que tres de les quatre instal·lacions ubicades a la ciutat de Lleó, són de recent construcció (últims dotze anys), i aquesta dada és extensible a la resta de la província. Per tant, podríem referir-nos a una cultura aquàtica incipient respecte a altres localitzacions. A més a més, un altra dada significativa que llança aquest estudi és que més del 83% dels participants considera que l'activitat física en el medi aquàtic és la més beneficiosa per a la seva salut, com avançàvem anteriorment. Per tant es refrenda la premisa establerta per Moreno et al. (2010), ja citada, sobre l'increment de l'oferta d'aquests programes aquàtics dirigits a adults ja que, segons aquests autors, són els professionals de l'àmbit de la salut els qui recomanen exercici físic a l'aigua.

Rangs d'edat	Diferència de mitjanes	Error típic	P	Interval de confiança al 95%		
				Límit inf.	Límit sup.	
18-30 anys	18-30 anys					
	31-45 anys	,6957	,25679	,037*	,0305	1,3608
	46-60 anys	,0929	,26385	,985	-,5906	,7764
	> 60 anys	-,7564	,33509	,112	-1,6245	,1116
31-45 anys	18-30 anys	-,6957	,25679	,037*	-1,3608	-,0305
	31-45 anys					
	46-60 anys	-,6028	,24439	,068	-1,2358	,0303
	> 60 anys	-1,4521	,32000	,000*	-2,2810	-,6231
46-60 anys	18-30 anys	-,0929	,26385	,985	-,7764	,5906
	31-45 anys	,6028	,24439	,068	-,0303	1,2358
	46-60 anys					
	> 60 anys	-,8493	,32569	,048*	-1,6930	-,0056
> 60 anys	18-30 anys	,7564	,33509	,112	-,1116	1,6245
	31-45 anys	1,4521	,32000	,000*	,6231	2,2810
	46-60 anys	,8493	,32569	,048*	,0056	1,6930
	> 60 anys					

* La diferència entre les mitjanes és significativa al nivell 0,05.

Taula 6. Anàlisi de la variància (ANOVA) en funció del tipus de transport utilitzat pels subjectes, tenint en compte els rangs d'edat

Variable	n	%
Us convenen els horaris/dies d'obertura actuals de la piscina?		
Edat		
De 18 a 30 anys		
Sí	42	84,0
No	8	16,0
De 31 a 45 anys		
Sí	64	95,5
No	3	4,5
De 46 a 60 anys		
Sí	57	96,6
No	2	3,4
> de 60 anys		
Sí	24	96,0
No	1	4,0
n = grandària mostral; % = percentatge.		

Taula 7. Descripció de la satisfacció dels subjectes amb els horaris i dies d'obertura, tenint en compte els rangs d'edat

Contràriament, en aquest treball els participants que acudeixen a la piscina per prescripció mèdica representen un exigu percentatge (15,5 %). No obstant això, no podem obviar que aquesta relació, exercici físic aquàtic i salut, es remunta a èpoques ancestrals (Zapico i Tuero,

2010), tot contribuint aquesta matisació, en certa manera, a configurar la percepció social saludable de la pràctica física a l'aigua.

En relació amb les formes de pràctica, hem de partir de la interpretació sociològica establerta per Vignal et al. (2001) respecte a la natació recreativa. Segons aquests autors, accions aparentment equivalents poden tenir variats i diferents significats. Això també afecta la pròpia oferta observada a les instal·lacions, fins al punt que considerem rellevant que el nombre de participants de la nostra mostra en programes organitzats i oferts a la instal·lació és més elevat (60,6%) que aquells que acudeixen a la piscina sense participar en aquests programes (39,4%). S'evidencia una clara tendència davant la qual sorgeixen qüestions que cal plantejar-se sobre els motius pels quals una part considerable del públic usuari no participa en l'oferta programada a les instal·lacions: és una oferta que no resulta atractiva, no s'ajusta a la seva disponibilitat horària, o no mostren interès a participar en activitats grupals, podrien ser possibles respostes a aquestes qüestions. A més a més, seria necessari plantejar-se això davant aquells subjectes que els agradaria acudir a la piscina però no ho fa (aquest tipus de població és denominada com a demanda latent segons Martín et al., 2010).

En el marc d'aquesta temàtica, la bibliografia específica (Burillo et al., 2008; García Ferrando i Llopis,

Rangs d'edat	Diferència de mitjanes	Error típic	P	Interval de confiança al 95 %	
				Límit inf.	Límit sup.
18-30 anys	18-30 anys				
	31-45 anys	,1152	,04703	,071	-,0066 ,2371
	46-60 anys	,1261	,04838	,048*	,0008 ,2515
	> 60 anys	,1200	,06165	,212	-,0397 ,2797
31-45 anys	18-30 anys	-,1152	,04703	,071	-,2371 ,0066
	31-45 anys				
	46-60 anys	,0109	,04493	,995	-,1055 ,1273
	> 60 anys	,0048	,05898	1,000	-,1481 ,1576
46-60 anys	18-30 anys	-,1261	,04838	,048*	-,2515 -,0008
	31-45 anys	-,0109	,04493	,995	-,1273 ,1055
	46-60 anys				
	> 60 anys	-,0061	,06006	1,000	-,1617 ,1495
> 60 anys	18-30 anys	-,1200	,06165	,212	-,2797 ,0397
	31-45 anys	-,0048	,05898	1,000	-,1576 ,1481
	46-60 anys	,0061	,06006	1,000	-,1495 ,1617
	> 60 anys				

* La diferència entre les mitjanes és significativa al nivell 0,05.

Taula 8. Anàlisi de la variància (ANOVA) sobre la satisfacció dels subjectes amb els horaris i dies d'obertura, tenint en compte els rangs d'edat

2011; Vignal et al., 2001) recull, sota la denominació de natació recreativa, aquelles pràctiques físiques en el medi aquàtic allunyades en la seva finalitat dels models de competició i properes o immerses en l'àmbit de la recreació, i realitzades durant el temps lliure de les i els usuaris de les piscines, independentment que els continguts exercitats s'assemblin als propugnats per les disciplines aquàtiques esportives. Per tant, i segons aquestes premisses, la natació recreativa s'assignaria a programes com a gimnàstiques aquàtiques, aiguaèrbiques o fitnes aquàtic, a més de les convencionals ofertes d'aprenentatge de la natació dirigides a adults. És a dir, el ventall d'activitats aquàtiques que s'inclouen en la natació recreativa o recreació aquàtica està diversificat.

D'altra banda, utilitzant la variable gènere, hem trobat diferències significatives pel que fa a la participació en programes organitzats i a la natura de l'activitat executada a l'aigua. Les dones participen en els cursos programats i oferts per les entitats gestores de les instal·lacions més que els homes, i aquests efectuen un tipus d'exercici amb clars components relacionats amb la condició física nedant una distància determinada o practicant la natació esportiva. Diferències, d'altra banda, que s'assenten sobre una rellevància estadística associada. Els resultats, des d'un punt de vista global, mostren la primacia de l'ús de l'espai tradicional ("fer metres"), que sens dubte, s'identifiquen amb una disponibilitat espacial esportivitzada. Això també afecta els continguts a desenvolupar en aquest espai identificats amb la millora de la tècnica d'estil de natació. La nostra opinió referent a això, està en sintonia amb Moreno et al. (2010), els quals recomanaven "modificar i adaptar les planificacions tradicionals dels programes d'exercici físic aquàtic amb l'objecte de satisfer les noves demandes de la població" (pàg. 64). A més a més, en aquestes últimes dades podíem destacar el component de sociabilitat d'algunes de les propostes realitzades, com és el cas de la participació en els cursos organitzats per les entitats. No obstant això, no s'han observat diferències significatives quant a altres formes d'ús de la piscina respecte al gènere com són la relaxació a l'aigua, la vigilància dels nens, jugar a l'aigua amb els nens o trobar-se amb amigats.

Respecte al tipus de transport utilitzat per acudir a la instal·lació hem constatat com l'ús de l'automòbil està lleugerament per sobre del trasllat a peu, i molt allunyat de la utilització del transport públic o un altre tipus de transports. Es poden explicar aquests resultats des d'una perspectiva que qüestiona l'ocupació de transports sostenibles, la conscienciació sobre l'ús d'aquest tipus de

transports i les iniciatives per part dels gestors esportius de potenciar davant les administracions responsables el foment d'aquest tipus de trasllat (aparcaments de bicicletes, carrils bici, parades d'autobusos públics pròxims a la instal·lació...). A més a més, en aquest mateix factor relacionat amb el transport públic, els resultats reflecteixen diferències significatives entre diferents grups d'edat. L'estatus socioeconòmic, així com la incidència de l'actual recessió econòmica, evidenciarien aquestes diferències.

En relació amb l'oferta horària, reduïda en els últims anys a fi de fomentar l'estalvi per part de les administracions públiques especialment, les dades que reflecteixen aquest estudi mostren una valoració positiva per part del públic usuari d'aquestes instal·lacions.

Conclusions

És necessari emfatitzar que els resultats d'aquest treball revelen una transformació en els hàbits d'ús de l'espai aquàtic, i en la participació en les activitats aquàtiques. Adquireix un protagonisme rellevant la dimensió recreativa, la salut i la participació en les activitats organitzades. A més a més, el perfil del públic usuari és identificat amb un subjecte més jove amb participació similar entre ambdós gèneres, contràriament a allò que s'ha recollit en la bibliografia específica fins ara.

A més a més s'observa, després de l'anàlisi dels resultats d'aquesta investigació, una projecció de l'estatus socioeconòmic i del clima social actual en la satisfacció sobre variables relacionades amb l'accés i la utilització dels serveis dels equipaments aquàtics.

Per concloure, podem confirmar el necessari ús d'instruments adequats que avaluin percepcions i aportacions de les i els usuaris com a eines pertinents per als gestors esportius, ja que aquestes valoracions revertiran en l'optimització dels recursos oferts a les instal·lacions esportives aquàtiques.

Conflicte d'interessos

Els autors declaren no tenir cap conflicte d'interessos.

Referències

- Benjamin, A., & Perrault, S. (2002). L'expérience de loisir en milieu aquatique. *Loisir et Société*, 25(1), 139-154. doi:10.1080/07053436.2002.10707581
- Burillo, P., Rodríguez-Romo, G., Gallardo, L., Garcías-Tascón, M., Salinero, J. J., & Uribe, F. (2008). Análisis cualitativo y cuantitativo

- de la oferta de piscinas cubiertas en las Comunidades Autónomas españolas. *Cultura, Ciencia y Deporte*, 3(9), 185-193.
- Cherarak, M. (2009). *Équipements aquatiques: marchés, enjeux et perspectives d'évolution*. Paris: Atout France.
- Conde, C., Sáenz-López, R., Carmona, S., González-Cutre, D., Martínez, C., & Moreno, J. A. (2010). Validación del Cuestionario de Percepción de Soporte de Autonomía en el proceso de entrenamiento (ASCQ) en jóvenes deportistas españoles. *Estudios de Psicología*, 31(2), 145-157.
- García Ferrando, M., & Llopis, R. (2011). *Ideal democrático y bienestar personal. Encuesta sobre los hábitos deportivos en España 2010*. Madrid: C.S.D. C.I.S.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Hernández, A., Morales, V., & Fernández, J. C. (2004). Evaluación para la determinación de perfiles de usuarios de instalaciones deportivas. *Lecturas, Educación Física y Deportes. Revista digital*, 79. Recuperat de <http://www.efdeportes.com/efd79/usuario.htm>
- Joven, A. (2001). La Natación hoy. Evolución de los programas acuáticos en los últimos años. *Comunicaciones Técnicas (Real Federación Española de Natación)*, 3, 3-14.
- López, A. (2001). La calidad del servicio en instalaciones deportivas acuáticas: un estudio cualitativo. *Agua y Gestión*, 53, 30-36.
- Martín, M., González, M. D., Campos, A., Del Hierro, D., & Jiménez-Beatty, J. E. (2010). Expectativas en la demanda latente de actividad física de las mujeres y hombres mayores en España. *Cultura, Ciencia y Deporte*, 5(15), 141-150.
- Martínez, J. R., & Balbastre (2004). La gestión en los Servicios Deportivos Municipales: de la calidad en el servicio a la calidad en la gestión. El caso de las piscinas cubiertas en la FDM de Valencia. *Investigación y Marketing*, 83, 19-25.
- Moreno, J. A., Cervelló, E., & Martínez, A. (2007a). Measuring self-determination motivation in a physical fitness setting: validation of the Behavioral Regulation in Exercise Questionnaire-2 (BREQ-2) in a Spanish sample. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 47, 366-378.
- Moreno, J. A., Cervelló, E., & Martínez, A. (2007b). Validación de la Escala de Medida de los Motivos para la Actividad Física-Revisada en españoles: Diferencias por motivos de participación. *Anales de Psicología*, 23, 167-176.
- Moreno, J.A., Cervelló, E., Marcos, P. J., & Martín, E. E. (2010). Importancia de la valoración del comportamiento autónomo del practicante para el disfrute en programas de ejercicio físico acuático. *Revista de Psicología del Deporte*, 10(1), 57-70.
- Nuviala, A., Pérez-Ordás, R., Boceta, M., Grao-Cruces, A., Nuviala, R., & González, J.A. (2012). Calidad, satisfacción y valor percibido de los usuarios de un servicio deportivo público. *Movimiento*, 18(4), 11-3.
- Reverter, J., & Barbany, J. R. (2007). Del gimnàs al lleure-salut. Centres de Fitness, Fitness Center, Fitness & Wellness, Spa, Balnearis, Centres de Talassoteràpia, Curhotel. *Apunts. Educació Física y Esports* (90), 59-68.
- Rial, A., Alonso, D., Rial, J., Picón, E., & Varela, J. (2009). Un intent de segmentació integral dels usuaris de centres esportius. *Apunts. Educació Física i Esports* (95), 82-91.
- Rouca, C. (1999). *Les piscines parisiennes: pratiques et espaces. La vogue de l'eau*. Tesis Doctoral. Universidad París VII [document sense publicar].
- Sánchez, J. M., & Núñez, J. L. (2007). Análisis preliminar de las propiedades psicométricas de la versión española de la Escala de Necesidades Psicológicas Básicas en el Ejercicio Físico. *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio y el Deporte*, 2(2), 83-92.
- Vignal, B., Champely, S. & Terret, T. (2001). Forms of recreational swimming practiced in Lyon (Francia). *International Review for the Sociology of Sport*, 36(4), 441-458. doi:10.1177/101269001036004005
- Vignal, B., Champely, S., Terret, T., & Chauzaud, P. (2000). *Les piscines d'hiver de Lyon. Usages, satisfaction et demandes de transformations*. Lyon (Francia): Centre de Recherche et d'Innovation sur le Sport. Université Claude Bernard Lyon I.
- Vila, I., Sánchez, C., & Manassero, M. A. (2009). Satisfacción percibida de los usuarios de las instalaciones deportivas municipales de Palma de Mallorca. *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio y el Deporte*, 4(1), 59-74.
- Zapico, M. B., & Tuero, C. E. (2010). Análisis retrospectivo de los equipamientos acuáticos en España. *RECORDE: Revista de História do Esporte*, 3 (1), Recuperat de http://www.sport.ifcs.ufrj.br/record/pdf/recordV3N1_2010_15.pdf